

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 15/2010-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. apríla 2010 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Petra Brňáka v konaní o sťažnosti D. Ch., L., zastúpenej advokátom JUDr. J. V., N., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. 5 C 42/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Dolný Kubín pod sp. zn. 9 C 50/2002) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo D. Ch. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 42/2008 (pôvodne vedenom Okresným súdom Dolný Kubín pod sp. zn. 9 C 50/2002) porušené bolo.
2. D. Ch. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur) ktoré je Okresný súd Námestovo povinný zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Námestovo je p o v i n n ý uhradiť D. Ch. trovy právneho zastúpenia v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. V., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. novembra 2009 faxom doručená a následne podaním doručeným 27. novembra 2009 písomne doplnená sťažnosť D. Ch., L. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. V., N., ktorou namieta porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej aj „okresný súd“ alebo „nadobúdajúci súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 42/2008 [pôvodne vedenom Okresným súdom Dolný Kubín pod sp. zn. 9 C 50/2002 (ďalej aj „odovzdávajúci súd“)].

Zo sťažnosti sťažovateľky, z pripojených príloh a spisu okresného súdu vyplýva, že 11. januára 2002 bola sťažovateľkou na okresnom súde podaná žaloba o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a o určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Vec bola 30. januára 2002 postúpená na odovzdávajúci súd z dôvodu miestnej príslušnosti a vedená pod sp. zn. 9 C 50/2002. Od 1. januára 2008 je vec vedená okresným súdom pod sp. zn. 5 C 42/2008.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla „... i napriek skutočnosti, že odo dňa začatia tohto konania už uplynulo viac ako 7 rokov a 10 mesiacov do dnešného dňa nie je toto konanie právoplatne skončené... postupom Okresného súdu Dolný Kubín a Okresného súdu Námestovo v tomto konaní je porušované moje ústavné právo podľa článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky“.

Sťažovateľka sa ochrany svojich práv domáhala aj podaním sťažnosti na prietahy v uvedenom konaní doručenej okresnému súdu 24. februára 2009. Predsedníčka okresného súdu na sťažnosť sťažovateľky odpovedala listom z 11. marca 2009, v ktorom uviedla: *„Okresný súd Námestovo po svojom zriadení dňa 1. 1. 2008 prevzal z Okresného súdu Dolný Kubín veľké množstvo spisov a nebolo možné, aby sa v každej veci priebežne konalo.“*

Sťažovateľka v tejto súvislosti žiada, aby ústavný súd deklaroval porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, uložil okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 42/2008 konať bez zbytočných prietahov a priznal jej finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € a trovy konania.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval a uznesením č. k. I. ÚS 15/2010-9 z 20. januára 2010 ju prijal na ďalšie konanie.

Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Ústavný súd preto využil možnosť podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a upustil od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci, kde je rozhodujúci prehľad spisu, nemožno od neho očakávať ďalšie objasnenie veci.

Na základe výzvy ústavného súdu sa predsedníčka okresného súdu vyjadrila k sťažnosti prípisom doručeným ústavnému súdu 11. februára 2010, v ktorom uviedla podrobnú chronológiu úkonov okresného súdu a v závere konštatovala: *„Okresný súd Námestovo v priebehu roku 2009 konal priebežne. Prietahy v konaní v roku 2008 t. j. od vzniku súdu do 7. 1. 2009 boli zapríčinené objektívnymi skutočnosťami ako je prevzatie veľkého množstva spisov od odovzdávajúceho súdu a nemožnosti sudcu všetky pridelené spisy v primeranej lehote naštudovať a priebežne vo veci konať.“*

Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku doručenom ústavnému súdu 13. apríla 2010 k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu okrem iného uviedol: „*V tomto konaní ide o nedôvodné subjektívne prietahy vo veci, v dôsledku čoho mi bolo odopierané poskytnutie spravodlivosti.*“

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním vecí na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že spory o určenie neplatnosti kúpnej zmluvy a určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, patria do štandardnej rozhodovacej agendy všeobecných súdov a po právnej stránke ide o vec, ktorá nie je právne zložitá. Po preštudovaní spisu okresného súdu ústavný súd dospel k záveru, že vec nemožno ani po skutkovej stránke hodnotiť ako zložitú. Napokon ani predsedníčka okresného súdu vo svojom vyjadrení nenamietala zložitosť napadnutej veci.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd pri preskúmaní spisu zistil, že sťažovateľka čiastočne prispela k priet'ahom v konaní, keď spolu

s podanou žalobou nezaplatila súdny poplatok a ani nepožiadala o jeho odpustenie. Na túto skutočnosť ústavný súd prihliadal pri rozhodovaní o sume primeraného zadosťučinenia.

Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, bol postup samotného odovzdávajúceho a okresného súdu.

V súvislosti s uvedeným ústavný súd poukazuje na to, že podľa príslušných ustanovení zákona č. 511/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 371/2004 Z. z. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky a o zmene zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a dopĺňa zákon Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. januára 2008 prešiel výkon súdnictva v danej veci z Okresného súdu Dolný Kubín (odovzdávajúci súd) na Okresný súd Námestovo (nadobúdajúci súd).

Neoddeliteľnou súčasťou prechodu súdnictva v danej veci je aj prenesenie zodpovednosti za prietahy v konaní, a preto treba v tomto zmysle hodnotiť napadnuté konanie ako celok bez ohľadu na to, že v jeho priebehu až dosiaľ vo veci konali odovzdávajúci súd a od 1. januára 2008 nadobúdajúci súd.

V doterajšom priebehu napadnutého konania ústavný súd zistil tieto obdobia úplnej nečinnosti odovzdávajúceho súdu:

- od 30. januára 2002, keď bola žaloba z okresného súdu postúpená na odovzdávajúci súd z dôvodu miestnej príslušnosti, do 19. apríla 2004, keď bola sťažovateľka vyzvaná na oznámenie ceny predmetu konania z dôvodu určenia sumy súdneho poplatku,

- od 17. septembra 2007 do 31. decembra 2007, keď bola vec postúpená v súvislosti s reorganizáciou súdnictva okresnému súdu.

Na okresnom súde zistil ústavný súd obdobie úplnej nečinnosti:

- od 1. januára 2008, keď bola vec okresnému súdu postúpená z odovzdávajúceho súdu z dôvodu reorganizácie súdnictva, do 7. januára 2009, keď bol nariadený termín pojednávania na 21. január 2009.

Celková doba nečinnosti v priebehu napadnutého konania presahuje tri roky a päť mesiacov. Existenciu prietáhov v konaní uznala aj predsedníčka okresného súdu vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 11. februára 2010.

Obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o nemožnosti sudcu naštudovať všetky pridelené veci z dôvodu prevzatia veľkého množstva spisov od odovzdávajúceho súdu ústavný súd neakceptoval. Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí či námietka častých zmien zákonných sudcov, neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy či dokonca technická nefunkčnosť súdu nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Tieto okolnosti ústavný súd nezohľadňuje v súvislosti s pozitívnym záväzkom štátu zabezpečiť právo občana na súdne konanie bez zbytočných prietáhov (obdobne napr. III. ÚS 140/07).

Rozsudok okresného súdu z 5. mája 2006 Krajský súd v Žiline zrušil z dôvodu, že okresný súd pri jeho odôvodnení nerešpektoval ustanovenie § 157 ods. 2 v spojení s § 162 ods. 1 OSP. Vzhľadom na dôvod zrušenia rozsudku okresného súdu Krajským súdom v Žiline možno činnosť okresného súdu hodnotiť tiež ako nesústredenú a neefektívnu, pričom podľa ustálenej judikatúry aj nesústredenou a neefektívnou činnosťou súdu možno porušiť základné právo účastníka konania na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom nadobúdajúceho súdu a odovzdávajúceho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 42/2008 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 9 C 50/2002) došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

III.

Ak ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby podľa čl. 127 ods. 2 ústavy vysloví, že k porušeniu práva došlo právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom, príp. nečinnosťou, zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah, príp. prikáže tomu, kto právo porušil, aby vo veci konal. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže zároveň na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

Ústavný súd neprikázal okresnému súdu, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 42/2008 konal bez zbytočných prietáhov, pretože v čase rozhodovania ústavného súdu bolo konanie právoplatne skončené.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľka žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 € z dôvodov uvedených v sťažnosti, poukazujúc najmä na dlhotrvajúcu právnu neistotu, ktorá viedla k jej zdravotným problémom.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Podľa názoru ústavného súdu prichádza v tomto prípade do úvahy priznanie primeraného finančného zadost'učinenia.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci zakladajúce namietané porušenie základného práva (doterajšiu dĺžku súdneho konania, dobu priet'ahov okresného súdu v konaní) ústavný súd považoval za odôvodnené priznať s'ťažovateľke finančné zadost'učinenie v sume 2 000 €, ktoré jej je okresný súd povinný zaplatiť v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Ústavný súd napokon podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyčíslil trovy konania celkovou sumou 245,70 € za dva úkony právnej pomoci podľa § 1 ods. 3, § 11 ods. 2, § 14 ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [vypočítanú zo základu priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2008 v sume 695,41 € (20 950 Sk)], t. j. 2-krát po 115,90 € a 2-krát po 6,95 € za miestne telekomunikačné výdavky a miestne prepravné.

Podanie právneho zástupcu s'ťažovateľa doručené ústavnému súdu 13. apríla 2010 nevyhodnotil ústavný súd vzhľadom na absenciu ústavnoprávneho rozmeru v jeho obsahu ako podanie relevantné na rozhodnutie vo veci samej, a preto odmenu zaň nepriznal.

Trovy konania je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu s'ťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. apríla 2010